LC Hebr. Ms 22B (Micro Orien. Hebr. 880/49)
[158] ff. Watermarked paper. 19 x 13.5 cm. 16-17th cent. Italian semi-cursive script.

[תיקוני הרי"ף] *Tikkunei ha-Ri"f* by Samuel b. Mahalalel Del Vecchio. On Isaac Alfasi's compendium of the Talmud, tractates Yevamot, Ketubbot, Gittin, Kiddushin and Ḥullin.

A different hand or hands copied each volume. It cannot be established if they were originally written to complement each other, or if an owner acquired each volume separately.
Deinard 1914. MMW.

Micro Orien. Hebr. 880/49

MS 22B

[תיקוני הרי"ף]
Tikkunei ha-Ri"f by Samuel b. Mahalalel Del Vecchio

ومن ذلك ما رواه الإمام أحمد في مسنده عن عبد الله بن عمرو بن العاص رضي الله عنهما أن رسول الله صلى الله عليه وسلم قال: «من قرأ القرآن في أقل من ثلاث لم يفقهه». وهذا يدل على أن الإسراع في القراءة يمنع من التدبر والتأمل، وهما أساس الفهم والانتفاع بالقرآن. وقد كان السلف الصالح يحرصون على التمهل في القراءة، ويقفون عند كل آية يتأملون معناها ويستخرجون ما فيها من العبر والأحكام.

وقد ذكر العلماء أن للتدبر طرقا كثيرة، منها أن يقرأ القارئ بقلب حاضر، وأن يستحضر أنه يخاطب بكلام الله تعالى، وأن يسأل نفسه عند كل آية: ماذا يريد الله مني في هذه الآية؟ وهل أنا ممتثل لها أم مقصر؟ ومنها أن يربط بين الآيات والسور، فيرى وجه المناسبة بينها، ويتأمل في سياق الكلام. ومنها أن يستعين بكتب التفسير المعتبرة التي تعين على فهم المعاني وتوضح المشكل، مع الحذر من الاعتماد على الآراء الشاذة والتفاسير المنحرفة.

ومن أعظم ثمرات التدبر أن يورث في القلب خشية لله وخوفا منه، وأن يدعو إلى العمل بما في القرآن من أوامر ونواهي، وأن يزيد في الإيمان ويقوي اليقين. قال الله تعالى: ﴿إنما المؤمنون الذين إذا ذكر الله وجلت قلوبهم وإذا تليت عليهم آياته زادتهم إيمانا﴾. فالمؤمن الحق هو الذي تتأثر قلوبهم بسماع القرآن وتلاوته، وتزداد إيمانا ويقينا وطمأنينة.

وقد حذر العلماء من هجر القرآن بجميع أنواعه، سواء هجر تلاوته أو هجر تدبره أو هجر العمل به أو هجر التحاكم إليه. وهذا الهجر قد يقع من المسلم وهو لا يشعر، فيظن أنه على خير وهو مقصر في حق كتاب ربه. فينبغي للمسلم أن يراجع نفسه في هذه الأمور، وأن يجعل له وردا من القرآن لا يتركه، وأن يحرص على أن يختم القرآن في مدة معقولة، مع الاهتمام بالتدبر والفهم.

ومن الوسائل المعينة على التدبر أن يقرأ القارئ في أوقات الفضل، كالأسحار وبعد الصلوات، وأن يختار المكان الهادئ البعيد عن الشواغل، وأن يقرأ بصوت يسمع نفسه، فإن ذلك أدعى للتأمل. ومنها أن يكرر الآيات التي يشكل عليه فهمها، ولا يمل من ذلك، فإن التكرار يفتح أبواب الفهم. وقد كان بعض السلف يقرأ الآية الواحدة الليل كله يرددها ويتدبرها.

ومن الأمثلة على التدبر ما ذكره بعض العلماء في قوله تعالى: ﴿أفلا يتدبرون القرآن أم على قلوب أقفالها﴾. فالآية تدل على أن القلوب قد تكون مقفلة عن الفهم بسبب الذنوب والإعراض، وأن المفتاح لذلك هو التدبر والإقبال. وكذلك قوله تعالى: ﴿كتاب أنزلناه إليك مبارك ليدبروا آياته وليتذكر أولو الألباب﴾، فبين أن الحكمة من إنزال القرآن هي التدبر والتذكر، وأن من لم يتدبر لم يحقق المقصود من إنزاله.

وقد ذكر العلماء أن للتدبر طرقا كثيرة، منها أن يقرأ القارئ بقلب حاضر، وأن يستحضر أنه يخاطب بكلام الله تعالى، وأن يسأل نفسه عند كل آية: ماذا يريد الله مني في هذه الآية؟ وهل أنا ممتثل لها أم مقصر؟ ومنها أن يربط بين الآيات والسور، فيرى وجه المناسبة بينها، ويتأمل في سياق الكلام. ومنها أن يستعين بكتب التفسير المعتبرة التي تعين على فهم المعاني وتوضح المشكل، مع الحذر من الاعتماد على الآراء الشاذة والتفاسير المنحرفة.

ومن أعظم ثمرات التدبر أن يورث في القلب خشية لله وخوفا منه، وأن يدعو إلى العمل بما في القرآن من أوامر ونواهي، وأن يزيد في الإيمان ويقوي اليقين. قال الله تعالى: ﴿إنما المؤمنون الذين إذا ذكر الله وجلت قلوبهم وإذا تليت عليهم آياته زادتهم إيمانا﴾. فالمؤمن الحق هو الذي تتأثر قلوبهم بسماع القرآن وتلاوته، وتزداد إيمانا ويقينا وطمأنينة.

وقد حذر العلماء من هجر القرآن بجميع أنواعه، سواء هجر تلاوته أو هجر تدبره أو هجر العمل به أو هجر التحاكم إليه. وهذا الهجر قد يقع من المسلم وهو لا يشعر، فيظن أنه على خير وهو مقصر في حق كتاب ربه. فينبغي للمسلم أن يراجع نفسه في هذه الأمور، وأن يجعل له وردا من القرآن لا يتركه، وأن يحرص على أن يختم القرآن في مدة معقولة، مع الاهتمام بالتدبر والفهم.

ومن الوسائل المعينة على التدبر أن يقرأ القارئ في أوقات الفضل، كالأسحار وبعد الصلوات، وأن يختار المكان الهادئ البعيد عن الشواغل، وأن يقرأ بصوت يسمع نفسه، فإن ذلك أدعى للتأمل. ومنها أن يكرر الآيات التي يشكل عليه فهمها، ولا يمل من ذلك، فإن التكرار يفتح أبواب الفهم. وقد كان بعض السلف يقرأ الآية الواحدة الليل كله يرددها ويتدبرها.

ومن الأمثلة على التدبر ما ذكره بعض العلماء في قوله تعالى: ﴿أفلا يتدبرون القرآن أم على قلوب أقفالها﴾. فالآية تدل على أن القلوب قد تكون مقفلة عن الفهم بسبب الذنوب والإعراض، وأن المفتاح لذلك هو التدبر والإقبال. وكذلك قوله تعالى: ﴿كتاب أنزلناه إليك مبارك ليدبروا آياته وليتذكر أولو الألباب﴾، فبين أن الحكمة من إنزال القرآن هي التدبر والتذكر، وأن من لم يتدبر لم يحقق المقصود من إنزاله.

החולק פרק רביעי

ואמר לו אם אתה מבקש לעשות רצונו של מקום
עשה כרצונך כדי שיעשה רצונך כרצונו של מקום
בטל רצונך מפני רצונו של מקום כדי שיבטל
רצונם של אחרים מפני רצונך אמר הלל אל תפרוש
מן הצבור ואל תאמין בעצמך עד יום מותך ואל
תדין את חברך עד שתגיע למקומו ואל תאמר דבר
שאי אפשר לשמוע שסופו להשמע ואל תאמר לכשאפנה
אשנה שמא לא תפנה ואל תאמר דבר בשבח שלא
יבא לידי גנות ואל יהא אדם קל לשחוק ולקלות
ואל יהא אדם מרבה בסחורה ואל יהא אדם בור
עם הארץ ואל יהא אדם ביישן ולא חסיד ואל יהא
אדם עז ולא מלמד ואל יהא אדם סוחר בחנות
ואל יהא אדם רגיל בבתי מרזחות ואל יהא אדם
מתייחד עם האשה ואל יהא אדם מרבה בנשים
ואל יהא אדם מרבה בעבדים ואל יהא אדם מרבה
בשפחות ואל יהא אדם מרבה בנכסים ואל יהא
אדם מרבה בשיחה ואל יהא אדם מרבה בצחוק
ואל יהא אדם מרבה בקלות ראש ואל יהא אדם
מרבה בשתיית יין ואל יהא אדם מרבה בדברים
בטלים ואל יהא אדם מרבה בשחוק ואל יהא אדם
מרבה בשיחה ואל יהא אדם מרבה בצחוק ואל
יהא אדם מרבה בקלות ראש ואל יהא אדם מרבה
בשתיית יין ואל יהא אדם מרבה בדברים בטלים
ואל יהא אדם מרבה בשחוק ואל יהא אדם מרבה
בשיחה ואל יהא אדם מרבה בצחוק ואל יהא אדם
מרבה בקלות ראש ואל יהא אדם מרבה בשתיית
יין ואל יהא אדם מרבה בדברים בטלים ואל יהא
אדם מרבה בשחוק ואל יהא אדם מרבה בשיחה
ואל יהא אדם מרבה בצחוק ואל יהא אדם מרבה
בקלות ראש ואל יהא אדם מרבה בשתיית יין

[illegible]

[illegible]

[illegible]

רבן גמליאל פרק חמישי

[illegible]

[illegible]

הבא על יבמתו פרק ששי

פרק שמיני

[illegible]

יש מותרות פרק תשיעי

[illegible]

[illegible]

נושאין על האנוסה פרק יא

[illegible]

[illegible]

מצות חליצה פרק יב

[illegible]

בית שמאי פרק יג

[illegible]

חרש פרק ארבעה עשר

[illegible]

פרק חמשה עשר

[illegible]

העשרה רבה פרק יג

ומתניתין
מתניתין מיירי בשלא הוחזקו שניהם אלא שבא זה ואמר שלי הוא
ובא זה ואמר שלי הוא ואין לאחד מהם עדים אלא שהם מוחזקים
בו שזה אומר שלי הוא וזה אומר שלי הוא ואין לאחד מהם עדים
ואין לאחד מהם עדים אלא שהם מוחזקים בו שזה אומר שלי הוא
וזה אומר שלי הוא ואין לאחד מהם עדים אלא שהם מוחזקים בו
שזה אומר שלי הוא וזה אומר שלי הוא ואין לאחד מהם עדים
אלא שהם מוחזקים בו שזה אומר שלי הוא וזה אומר שלי הוא

פרק שמיני

פרק שלשי

עשרה שנטפחתה פרקך

פרק חמישי

פרק שמיני

פרק שמיני

הכותב פרק חמישי

פרק יחזקאל

פרק שלישי מענין

פרק שלשה עשר

פרק שני

[illegible]

פרק שלישי

[illegible]

[illegible]

פרק חמישי

פרק שמיני

פרק תשיעי

ולכל מי שיבוא אחריו

פרק רביעי

פרק שני

פרק שלישי

פרק חמישי

[illegible]

פרק ששי

[illegible]

[illegible]

פרק שני מהלכות

פרק תשיעי

פרק עשירי

ואמר לו אם כשאתה רוצה לעשות רצונו של מקום מי עומד לך כנגדך
שנאמר כי יעמוד ימין אביון להושיע משפטי נפשו. ואומר ויעמד
מלאך ה' בדרך לשטן לו. ואומר ויעמד שטן על ימינו לשטנו. ואומר
ויעמד ישראל את מנחה. ואומר ויעמד פנחס ויפלל. ואומר ויעמד
איתיאל ואוכל. ואומר ויעמד ישוע הכהן הגדול. ואומר ויעמד
מיכאל השר הגדול. ואומר ויעמד הר הבית ליער. ואומר ויעמד
ישראל לפני ה' ויקח את ידו מן הארון. ואומר ויעמד שלמה על
כנו. ואומר ויעמד המלך על יסוד בית ה'. ואומר ויעמד המלך
ויברך את כל קהל ישראל. ואומר ויעמד המלך ויקרא בספר
תורת ה' אלהיו. ואומר ויעמד המלך על הבמה. ואומר ויעמד
המלך אצל העמוד. ואומר ויעמד המלך יאשיהו על העמוד.
ואומר ויעמד כל העם בברית. ואומר ויעמד כל העם על הברית.
ואומר ויעמד כל העם על הברית. ואומר ויעמד כל העם על
הברית. ואומר ויעמד כל העם על הברית. ואומר ויעמד כל העם
על הברית. ואומר ויעמד כל העם על הברית. ואומר ויעמד כל
העם על הברית. ואומר ויעמד כל העם על הברית. ואומר ויעמד
כל העם על הברית. ואומר ויעמד כל העם על הברית. ואומר
ויעמד כל העם על ה

פרק אחד עשר

I-84-170.19